

Сыаната
3 харчы

И. КАНДИНСКАЯ.

Партийнай олох: идеологическай фронт

Дьыала туруга араас-араас

Политическай, экономическай үөрөхтөөһүн сыла түмүктөнөрө икки мыйтан эрэ ордун биригээ хаалла. Оройуонна бу дьыала туруга бийыл даҕаны эрэ-даҕыста суох буолла. Заняттёлору чолчу олохо баар көстүүлэри кытта мкка сибээстэн, истэччилэр истэриэстэрин тарда, общественнай эбэһинэстэрэргэр ис сүрэхтэриттэн ылсан үлэллэр пропагандастар аҕыйаа суохтар.

Онук биир кининин райсовет исполкомун норуот үөрэҕириттэргэр отделение аппаратыгар пропагандастыгар Р. М. Саввин буолар. Кини истэччилэрин кинилэригэр үөрэтин уонна итинги проблемаларын тутуах бопуруостарын сатабыллыахтын туруорар. онуоха активнай дьүүллээһини тарйтар, бопуруох суньуунун туһааннаах литературага компетентнай ыйытталары биэрэр. Роман Максимович заняттёлору магнитофонун собулээн туһанарын бэлэттэххэ сөн. Бу коллективка полит-үөрэх тургутар маннайгы сүлүөх партийнай тарйта (секретарь Н. И. Дьячковская) болломтотун маддн уураар. Ол түмүгэр пропаганданы солбуһааччыга эппиэттэс эмиз туруоруллар, кини былааннаахтык үлэлээһинэ ситиһиллэр. Ойон пропаганданы солбуһааччы эдэр специалист Н. С. Жирков истэччилэр биһирэбиллэрин ылар палиттёлору кытар.

Итиннэхэ маарыгчылар харыйына Карл Маркс аатынан совхозка (урунку секретарь Г. С. Колесов), Хайахсыкка (Е. М. Петров), Бахсыга (В. В. Лыткин), о. д. а. сирдэргэ баар.

Быйыл сорох пропагандастар бэйэлэрин үлэлэрэ кыйтарбатын «Программаныт суох» дини оруна суохтук быһаарыахтарын бадараллар. Дьининэн, холбур, норуот үөрэҕириттини отдела оскуолаларга уонна детсадтарга, ОАПХ совета совхозтар отделениеларга, о. д. а. туһааннаах үөрөхтөр программаларын ыыталаан тураллар. Олору туһанылаахтык эти. Иккиннин, сорохтор үөрөх дьылын анара бүтүөр дьэри программалар кыһамнаахтарга өйдөмөт.

Мантан саас сорох чуолкай-үөрөх курстары толуу үөрэтэн түмүктээһин, нэгүтүлүбүтү ситиһинэрин, тарээһин итэстэртэргэр принципнальнай партийнай смена-былы биэрин. Партийнай тарйталар ССКП КК олунньутаагы (1988 с.) Пленумун матырыйааллары үөрөтүннү хаччы быһахтаахтар, онуоха сүүн дамыланна уонна М. С. Горбачев эиниттэр биирдэн заняттэ ыйыттылаахтаах. Ону тэнэ Вүтүн Союзтаагы XIX партийнай конференцияны көрсө демократизацияны дариоһунтэ, төрдүтүн экономикай реформаны сатаалаһынга туох оҕоһуллубутун түмэн, үөрэтэн көрүү, пэтилетка үлүс сылаан бастагы аҕарынаагы социалистическай эбэһэ-тэлибэлэри толоруууу идеологическай өттүнэ хааччыһы эрийиллэр.

Ол эдэрн этиллибитин курд эдэрх сирдэргэ үөрэххэ дьылан быстар мөлүөх туруктаах, дьыалатынан уһуннарым, нуолутугар эрэ сыһан көстүүлэрэ элбэх. Онук истэстэр сүүн бириччиннэрттэн биирдэстэринэн партийнай салалта суоҕа буолар. Холобур, Арылаахха (партийнай тарйта секретарь П. П. Беляева) партийнай мунньахтарга үөрөх туһуна бопуруостар дьүүллээһини-

бэтэхтэр, пропагандистар отчуоттаабыттар, кинилэри кытта бэсидэлэһин тарйиллэбэт, заняттёлору-гар сылдымы, көмөнү оҕоруу суох, онуоһор аһа-лаах муһуну эбэтэр сирэн оҕоһуллубаттар. Совхоз нһинэн пропагандастарга анаан тарйиллэбэт сема-нарга Арылаахтан пар-тийнай тарйта дьонун мыйтан кыттынарбата. Бы-һага, ханнык даҕаны пар-тийнай сабыдыал көстү-бэт. Партком (секретарь Е. Е. Ожорокова) өттү-тэн контуруол ситэ олох-томнотого кестөн турар. Совхоз кылаабынай спе-циалистара экономикай үөрэххэ көдүүстээхтик туһанылыбаттар, кэһэһэ пропагандаст буолуохтаах дьону итиннэ болломто ууруллубат. Хаһааһынна-һы сага кыһамнарым, биригээдэнэн, дьы-кэргэ-нинэн бадарээттиһин, сү-лү итиннэ технология-тын, о. д. а. курдук акту-альнай бопуруостары ве-рэтин ыраадынан ситэ-тэ суох.

Манта саас сорох чуолкай-үөрөх курстары толуу үөрэтэн түмүктээһин, нэгүтүлүбүтү ситиһинэрин, тарээһин итэстэртэргэр принципнальнай партийнай смена-былы биэрин. Партийнай тарйталар ССКП КК олунньутаагы (1988 с.) Пленумун матырыйааллары үөрөтүннү хаччы быһахтаахтар, онуоха сүүн дамыланна уонна М. С. Горбачев эиниттэр биирдэн заняттэ ыйыттылаахтаах. Ону тэнэ Вүтүн Союзтаагы XIX партийнай конференцияны көрсө демократизацияны дариоһунтэ, төрдүтүн экономикай реформаны сатаалаһынга туох оҕоһуллубутун түмэн, үөрэтэн көрүү, пэтилетка үлүс сылаан бастагы аҕарынаагы социалистическай эбэһэ-тэлибэлэри толоруууу идеологическай өттүнэ хааччыһы эрийиллэр.

В. ПОСЕЛЬСКАЯ,
ССКП райкомун поли-
тическай сырдаттыга ка-
бинетын сэбиэдиссэйэ.

Оболор Эйэ фондугар

Алма орто оскуоланын үөрэнээччилэрэ биир-сэ-модолууу дьаарбаныктын тарйил бэйэлэрин оҕо-һуоттарын, астарын аты-лаатылар. Ону 6 саастаах нэрчэааннартан 10 кы-лаастар үөрэнээччилэрэ, оскуола үлэһиттэрэ бары кыттыһылар.

Саамай элбэх үбү—66 солк. 23 харчыны VII кы-

Чэһи, албан ааты — үлэһини! Оройуон 1987 сылга чемпионнара

**Степан Егорович
ДИОДОРОВ**

«Мындааһы» совхоз Волугурдаагы отделение-тын булчута Диодоров Степан Егорович, 5364 солк. суумалаах күндү-түүлээри бултаан тут-тарда.

Степан Егорович— эдэр булчут, ол эрэри бөйөтин совхозтар сы-лын айы үчүгэй түмү-тэри ситиһэр биир тар-бахха батанар сонор-дүүт. Абатын, оройуон биир кырдыаһа оҕоһу-таах булчута Диодоров Егор Прокопьевич кыт-та кыра эрдэрттэн биир-гэ сылдыһан булчут ыарахан уонна олус мын-дыр үлэтин үчүгэйдик баһылаата. Степан Е-горович кылаан-барары кыһай, кини сиринэн тэлэһинэ сылдыар, тут-тара-халтара сымса. Кы-һыгыт сезонтга күһү эрдэтин бэлэмнэр. Ити, о. д. а. тарээһин булчут эрдэттэн бытар буолан кыһын онно би-ригээһин сүтэрбэт, Ура-ты болломтотун түүлээх тыриктин таһаастаһынга уураар. «Бу дьыалада би-лигин даҕаны туһаныл-лыбатах ис кыахтар эл-бэтхэр»,— дини кини.

**Николай Афанасьевич
ПОТАПОВ**

«Чурапчы» совхоз Кы-тааһааһы отделение-тын водителэ Потанов Николай Афанасьевич ЗИЛ авто-машинанан 303565 тонна-кы үлэһи толордо.

Бу чулуу шофер бы-һыл рульга олорбута 24-с сыла. Оройуонна 7 төгүл, республикада үс төгүл чемпионнаабыта. Аасыт сылта Улуу Октябрь 70 сылын көрсө XII пэтилет-ка икки сылдаах сору-даһын толорго эбэһэ-тэлибэтин болдоһун и-тиннэ толорон ССКП рай-комутар рапордаабыта. Юбилейдаах сылта 1788 тонна таһааһы таста.

Оройуоннаагы агропро-мышленнай холбоһук уо-нна «Сага олох» хаһыат тарйиллэринэн ыйыттыл-лыт водителлэр куотала-һыларга ЗИЛ автома-шинааһааһа эмиз тэн-нээһин булбата. Кунтэн-дылтан, суолтан-нистэн итиннэ сыла быһа ду-лурбаты бастаан күрөх-төлөөччилэрин көбүлээ-бит, Николай Афанасьевич бу көрдөрүүтүнэн оройу-онугар аһыс төгүл че-мпиинаата. Бу күнүрээ от тийиниттэр таһаары-лаахтык үлэлиир.

**Александра Ивановна
СЕРГЕЕВА**

Эрилик Эристини аа-тынан совхоз Хайахсы-таагы отделение-тын тех-ник-осеменатора Серге-ева Александра Ивановна сизмэлээбит 155 мыаһы-тан 159 кыраһы ылан, төрүүбү ыдыһын 102,5 бырыһыанга тиртэ.

Коммунист Александра Ивановна Сергеева тех-ник-осеменаторунан үлэ-лээбитэ быйыл орус сы-ла. Идэтинэн I-кы кы-лаастаах маастар. Кини саҕаны-бастыгы олохтоо-һунна утумнаахтык үлэ-лиир. Ол курдук, баста-кынан—196 кыраадыска тоноруллубут сизмэни 1983 сылтан туттар. Ба-рыстаах ректордунналь-най кыһамны эмиз кини бастаһынан туттубута. Аасыт сылта алта ына-бы иккилэнтэ төрөтөрү ситиспитэ.

Александра Ивановна Хайахсыт Кэтит Куөл-лээги ферматыгар үлэ-лиир. Техник-осеменатор хас биирдн ынады кэтэ-нэр, туругун конту-руолаар. Аһылыгы ми-неральнай эбилистэринэн байытар, таһырдыа ча-чылаһын тарйири эмиз кини контуруолаар.

**Семен Егорович
СИДОРОВ**

Эрилик Эристини аа-тынан совхоз Холтодо-тоогу отделение-тын тра-кториһа Сидоров Семен Егорович ДТ-75 тракто-рынан 2866 эталоннай тектар үлэһи толордо.

Семен Егорович совхоз опыттаах механизаторда-рыттан биирдэстэрэ. 13 №-дээх СКТУ-ны бүтэр-бит эдэр трактористар хаһыс эмиз көлүнэлэрэ С. Е. Сидорова сыстан үлэ иһтэлэһини баһы-лаатылар. Тна сирин сү-рүн көлүүрө ДТ-75 үлэ-бары көрүгэр туһаныл-лар. Сааһын—баһыһа хорутааччы, саһыһын—отчут, кыһыһын—от тир-ээччи, мас таһааччы. Итиннэ үтүмэн элбэх үлэһи сылдыар Семен Егорович.

Опыттаах тракторист бу маннайгы ситиһинэ буолбатах. Ол эрэри XII пэтилетка иккис сылаан чемпион тракториһын ар-тын ылымы киннэхэ ура-ты суолталаах ситиһин. Колхоз эрдэһтэн үлэлиир иһи эдэрдэргэ үтүө хо-лобура. Батыһааччыла-рыгар оссэ үрдүк карбни-лэри ыларга ыгырыта.

ССКП КК Пленумун уураахтарын биһириниллэр ҮЛЭНИ УЛАРЫТА ТУТУОХХА

ССКП КК субу аҕай буолан аасыт Пленуму-гар үөрөнээччилэрэ идээ-туһааһыны, эстетическай нити туһунаан кэһини-этилиннэ. Итиннэхэ биһи-ги курдук усулуобуйаах-тыа оскуолаларыгар ула-хан оруолу куруһуоктар ыйаллар. Ол эрэри ба-чаанга дьэри кинилэр үгүс оскуолаларга тыһа-ууна, улахан сылаа-сору-га суох үлэлээн кэллилэр. Оҕолор куруһуоктар үлэ-лэрин истэриһиргээбэт-тэр. Вэробэһэрлэр үөрэ-лээччилэр техникай, эстетическай нитилиннэ-лэр мөлүөхү көрдөрлөр. Куруһуоктар үлэлэринэн үөрэнээччилэр киник-хабыы кыаллыбат. Ити-лэри этэн турар, куру-һуоктары үлэлэһини стилин уларыта тутуохха наада диэ саһыһын.

Бастатан турар, куру-һуоктар үлэлэрин туһунаан рекламалаһыны кууһу-дүөххэ. Динкэр, үгүс оҕо-лор ханнык куруһуоктан туох-ханнык дьэбүрү үө-рөннэхтээхтэрин, тугу би-лэхтээхтэрин туһунаан мөлүөхтүк биллэлэр. Ку-руһуоктар заняттёлору-гар оболор кылаастарынан уратылаһыһыларыттан ту-тулуга суох дьаарыһа-ларын хааччыһаахха. Сыл аҕарынан кинилэр куру-һуоктан туох дьэбүрү ыл-быттарын туһунаан отчу-татыахха. Сыл аһыс ку-

руһуоктар салаһааччыла-рын үлэлэрин түмэн кө-рүөххэ. Кинилэргэ неме-лөөр үлэлэрин сүрүнүгүр сылаһыан районода куру-һуоктары үлэлэһини шта-бын тарйиэххэ.

Оройуон оскуолалары-гар манник куруһуокта-ры кытарга кыахтар бааллар дин саһыһыны моделирование уонна кон-структивирование төрүттэ-рэ, фото-кино куруһуок, би-линги техника уонна электротехника, байыан-най техника уонна космо-навтика, Итиннэхэ аҕар-даа Сылан орто оскуола-тын опытын үөрэттэххэ, элбэги ситиһэххэ сөн. Оттон космонавтика куру-һуогун ыаллымы Уус-Ал-данга ситиһилээхтик үлэлэтэлэр.

Сир-майгы, эстетиче-скай өттүнэ итиннэ ос-куолаларга классическай уонна эстрадалык музыка, билигин уонна балыйар үчүгү, национальнай куль-тура, айылда билиги ту-лабытыгар куруһуоктары үлэлэтнэххэ сөн. Манна-ха олохтоох Культура үлэ-һитэрин кэһини тар-дыахха. Турнам уонна по-ход, турист—кырааһы үө-рэтээччи куруһуоктар оҕо-лорго эмиз элбэги биз-ринэхтэрэ.

Куруһуоктар үгэс кур-дук үөрөх дьылын нис-сэһэрттэн үлэһиниллэр. Итиннэ эмиз тохтоуохха.

Куруһуок мунутун оҕо-рон баран кини үлэтин «Барытын биллэхтинэн уонна сатаахпытын ба-дарыт» дьээн оскуола биз-чэринэн сатааһаах сөн. Онуоха эрдэттэн бопу-руостары угар дьааһы-тары бэлэмнэн ону эрдэ аһан эппиэттир дьонун булуохха наада. Оболор ыйыттылар уочутал-лар эрэ буолбакка, сов-хоз специалистара, об-щественность представи-теллэрэ эппиэттээхтэрин сөн. Бопуруостар тема-ларын диспуту кытар совет оҕоруон сөн. Уол-сайыһан, оскуолаларга оболортон бэйэлэрттэн методическай сүбэлэри биэрэр советтары тар-йиэххэ сөн.

Куруһуоктар үлэлэрэ төһө көдүүстээһин билэр туһуттан оболорго анкета-ны толорторуохха. Олор түмүктэрин куруһуоктар үлэлэрин салаһар шта-бынан ыйыһылар оҕо-руон сөн.

Ити курдук, оҕо оскуо-ла боруһун атыллыаһы-тан куруһуок үлэһинэ-нэһини хабыллан, кини истэриһа үөрэттэлэн сол-тоох хайыһа сорхлэн-нэр буоллаһаа, кинини идээ туһааһы, дьэбүрүн сайыһынын ордук кө-дүүстээх буолуода.

Н. ПАХОМОВ,
Пioneerдар оройуонна-агы дьэлэрин директора.

Биһиэхэ эппиэттииллэр

Хаһыат бу дьыл тох-сунуу 28 күнүгээһин күөмэриттэр М. Михай-лова «Үөтэлээбэт үү-нээһин» дьээн критиче-скай мадэһытата бэ-чээтэммитэ. Онно ав-тор «Мутудай» совхоз Чыаппаратаагы отде-ление-тыгар общественнай сүбэ-у кыһыга туру-таах буолуутугар сорох ис кыахтар ситэ туһа-нылаһыбаттарын, чуо-лаан гидропонай күөх үүнээһини үүнэрэн быста мөлүтүлүбүтүн уонна онуоха биир сү-рүн бириччиннээн са-наа хоту сизмэ бурдук буолуубатада буолбу-тун туһунаан сурулбута. Онуоха отделение үлэ-һаһааһаа П. П. По-лов манник эппиэттээ-тэ.

«Ытатыһаа ыйы-лыт итэстэр кыр-дыһаахтар. Хаһыат ити сурунуутун кини-тэ тутта «Мындааһы» совхозтан үчүгэй ха-чыһыбалаах бурдук сизмэти аһаһыһыта. 25 кг сизмэттэн орто-тунан 1,6-1,8 центнер үүнүү ыйаллар. Ыл-линнэ туртуһуан сыл саһаһыһаһытан 80 кг. и 14,3 тонна бородуу-суһа соҕотуһаһаһа. Ол эбэтэр нэһилээгэ ортотунан центнертан таһаһаһы».

СҮТЭРИЛЛИБИТ ДОХУОТТАР

Т. ПОПОВА

А. НЕУСТРОЕВ,
царнолост-врач.

